

VENDIM
Nr.3, datë 11.2.2004

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Fehmi Abdiu	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Zija Vuci	Anëtar i “ “
Gjergj Sauli	Anëtar i “ “
Alfred Karamuço	Anëtar i “ “
Kujtim Puto	Anëtar i “ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar i “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “
Sokol Sadushi	Anëtar i “ “

me sekretare Arbenka Lalica, në datë 22.12.2003, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr.42/3 Akti që i përket:

KËRKUES: GJYKATA E LARTË E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË
SUBJEKTE TË INTERESUARA:

1. KUVENDI I SHQIPËRISË, përfaqësuar nga zoti Viktor Gumi, me autorizim.
2. KËSHILLI I MINISTRAVE, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi i neneve 86 dhe 87 të Kodit Penal, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë në vendimin e tij ka arsyetuar se dispozitat e sipërcituara të Kodit Penal vijnë në kundërshtim me Kushtetutën dhe me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara, duke parashtruar këto shkaqe për shfuqizimin e tyre:

- Kuptimi që i është dhënë torturës në nenet 86 dhe 87 të Kodit Penal është i ndryshëm nga formulimi i përdorur në aktet ndërkombëtare. Sipas këtyre akteve, tortura konsiderohet si një vepër penale e kryer nga persona zyrtarë ose me nxitjen e tyre kryesisht ndaj personave të privuar nga liria, ose personave që përballen me organet e policisë.

- Për veprimin e torturës të kryer me dashje që ka sjellë plagosje të lehtë apo të rëndë, ligjvënësi ka parashikuar në seksionin e krimeve kundër shëndetit dy dispozita specifike (nenet 88 e 89 të Kodit Penal). Marrëdhëniet që mbrohen në këtë seksion kanë kuptim më të ngushtë se marrëdhëniet për mbrojtjen e të cilave janë miratuar aktet ndërkombëtare. Njëkohësisht, subjekti i krimit në këtë seksion nuk është person zyrtar, por subjekt i përgjithshëm.

- Ligjvënësi ka parashikuar një dispozitë të veçantë (neni 314 i Kodit Penal), përmbajtja e të cilës ka lidhje të drejtpërdrejtë me kuptimin që i japin termit torturë konventat ndërkombëtare.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Sokol Sadushi, përfaqësuesin e subjektit të interesuar dhe shqyrtoi çështjen në tërësi,

VËREN:

1. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, në çështjen në ngarkim të të gjykuarit Ylli Hamzallari, i akuzuar për veprën penale të torturës parashikuar nga neni 86 i Kodit Penal, ka çmuar se dispozitat e Kodit Penal që parashikojnë torturën vijnë në kundërshtim me Kushtetutën dhe për rrjedhojë, në rastin konkret, nuk duhet të zbatohen. Ndodhur në këto rrethana, Kolegji Penal, në bazë të nenit 145 pika 2

të Kushtetutës ka vendosur pezullimin e gjykimit të çështjes dhe dërgimin e saj Gjykatës Kushtetuese për t'u shprehur për kushtetutshmërinë e këtyre dispozitave.

Në çështje të kësaj natyre, të cilat në jurisprudencën kushtetuese konsiderohen si çështje të kontrollit incidental, Gjykata Kushtetuese verifikon lidhjen e domosdoshme që duhet të ekzistojë ndërmjet ligjit që kontestohet për papajtueshmëri me Kushtetutën dhe çështjes konkrete. Për rastin në shqyrtim, kjo lidhje është evidente, për arsye se i gjykuari është akuzuar për veprën penale të torturës, zbatimi i së cilës është vënë në dyshim nga argumentet që ka përdorur Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë. Gjithashtu, meqenëse argumentet e parashtruara në këtë vendim përqendrohen në kundërshtitë që, sipas kolegjit, ekzistojnë ndërmjet Kushtetutës dhe akteve ndërkombëtare nga njëra anë dhe dispozitave të Kodit Penal, praktikës gjyqësore dhe trajtimit doktrinar në të drejtën penale nga ana tjetër, Gjykata Kushtetuese e çmon të nevojshme të shqyrtojë në thelb kërkesën lidhur me kushtetutshmërinë e dispozitave të sipërcituara.

Argumenti kryesor që përdoret në vendimin e Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë ka të bëjë me kuptimin e ndryshëm që i është dhënë termit “torturë” në nenet 86 dhe 87 të Kodit Penal, në dallim nga formulimi i pranuar në nenin 25 të Kushtetutës dhe në marrëveshjet ndërkombëtare, të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë. Në arsyetimin e qëndrimit të tij, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë i referohet kryesisht Deklaratës Universale për të Drejtat e Njeriut, Deklaratës mbi mbrojtjen e të gjithë personave kundër torturës dhe dënimeve ose trajtimeve të tjera mizore, çnjerëzore ose degraduese dhe në veçanti Konventës kundër torturës, miratuar nga Asambleja e Përgjithshme e OKB-së, me Rezolutën 39/46 të 10 dhjetorit 1984.

2. Për të konkluduar mbi bazueshmërinë e pretendimeve të ngritura nga kërkuuesi, Gjykata Kushtetuese e çmon të nevojshme të analizojë dispozitat e Kodit Penal që parashikojnë torturën, duke i ballafaquar fillimisht ato me konceptin që ka pranuar neni 25 i Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë.

Në këtë dispozitë kushtetuese është parashikuar *se akush nuk mund t'i nënshtrohet torturës, dënimit apo trajtimit mizor, çnjerëzor ose poshtërues*. Një formulim i përafërt me këtë koncept kushtetues gjendet në disa akte ndërkombëtare, si në nenin 5 të Deklaratës Universale për të Drejtat e Njeriut, në nenin 7 të Konventës për të Drejtat Civile dhe Politike, në nenin 3 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut. Në nenin 86 të Kodit tonë Penal parashikohet: “Tortura si dhe çdo akt tjetër çnjerëzor apo poshtërues dënohen me burgim nga pesë gjer në dhjetë vjet”, ndërsa në nenin 87 thuhet: “Tortura si dhe çdo akt tjetër çnjerëzor, kur ka sjellë gjymtimin, shëmtimin ose çdo dëmtim të përhershëm të shëndetit të personit apo vdekjen, dënohen me burgim nga dhjetë gjer në njëzet vjet”.

Duke iu referuar pretendimeve të parashtruara nga kërkuuesi për antikushtetutshmërinë e dispozitave të sipërcituara, nuk rezulton të jetë arsyetuar se në cilat drejtime është prekur apo kundërshtuar formulimi i sanksionuar në nenin 25 të Kushtetutës. Në kontekstin kushtetues, mosnënshtrimi ndaj torturës, dënimit apo trajtimit mizor, çnjerëzor apo poshtërues është përfshirë si një garanci kushtetuese në kreun e lirive dhe të drejtave vetjake të individit. Ndërkohë, nenet 86 dhe 87 të Kodit Penal, të cilat janë vendosur në seksionin e III-të, ku përfshihen edhe vepra të tjera që drejtohen ndaj shëndetit të shtetasve, sigurojnë zbatimin e këtij koncepti kushtetues përmes sanksioneve në rast të konsumimit të veprës penale të torturës. Parë nga ky këndvështrim, këto dispozita penale rezultojnë të jenë rrjedhojë e drejtpërdrejtë e formulimit kushtetues. Vendosja që ligjvënësi u ka bërë këtyre dy dispozitave në këtë seksion mund të jetë objekt i përpunimit nga pikëpamja e teknikave legjislative, por për jurisprudencën kushtetuese nuk përbën në vetvete çështje antikushtetutshmërie.

3. Gjykata Kushtetuese vlerëson se çështja në shqyrtim kërkon një interpretim më të zgjeruar në aspektin e kuptimit që i jepet termit “torturë” sipas akteve ndërkombëtare dhe në veçanti jurisprudencës së pasur që vihet re në këtë drejtim.

Neni 1 i Konventës kundër torturës dhe dënimeve e trajtimeve të tjera mizore, çnjerëzore ose degraduese i ka dhënë një kuptim sqarues dhe orientues këtij termi. Kjo dispozitë përfshin disa elementë të rëndësishëm që duhen vlerësuar në rastet kur ndodhemi përpara konsumimit të kësaj vepre penale. Meqenëse Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë orientohet pikërisht nga kjo dispozitë e Konventës, çështja objekt shqyrtimi mbetet për t'u analizuar nga Gjykata Kushtetuese si në drejtim të personave që nuk duhet t'i nënshtrohen torturës, ashtu edhe të subjekteve që janë përgjegjëse për kryerjen e kësaj vepre penale.

Paragrafi i parë i nenit 1 të Konventës së sipërcituar nënkupton se vepra penale e torturës

drejtohet kryesisht ndaj personave të privuar nga liria ose ndaj personave që përballen me organet shtetërore. Subjektet që kryejnë këtë veprë penale ajo i fokuson kryesisht në personat zyrtarë ose në personat që nxiten prej tyre.

Nga mënyra e formulimit të veprës penale të torturës në dispozitat e Kodit Penal, rrethi i subjekteve që mund të përgjigjen penalisht për këtë veprë merr një kuptim më të gjerë. Madje, në literaturën juridike, është pranuar se subjekti i kësaj veprë penale është subjekt i përgjithshëm ose i posaçëm, civil a ushtarak.¹ Pikërisht, një trajtim i tillë i çështjes sipas kërkuarit, prek konceptin që i japin veprës penale të torturës aktet ndërkombëtare.

Duke e analizuar çështjen në shqyrtim nga ky këndvështrim, Gjykata Kushtetuese çmon të nevojshme të theksojë se për të konkluduar mbi pajtueshmërinë ose jo të dispozitave të Kodit Penal me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara duhet të interpretohet neni 1 i Konventës kundër torturës në kuptimin e tij të gjerë në harmoni edhe me paragrafin e dytë të tij. Sipas këtij paragrafi, kuptimi i dhënë në paragrafin e parë të nenit 1 të Konventës nuk mund të cenojë asnjë instrument ndërkombëtar ose asnjë ligj kombëtar që të përmbajë dispozita të një karakteri më të gjerë.

E drejta ndërkombëtare në fushën e të drejtave të njeriut sanksionon si rregull vetëm një minimum bazë të lirive dhe të drejtave, ndërkohë që shtetet palë në konventat ndërkombëtare mund të ngrihen mbi këto minimume dhe të implementojnë ligje kombëtare që përmbajnë ose mund të përmbajnë dispozita të një karakteri më të gjerë. Pra, kjo dispozitë e Konventës nuk vendos kufizime për shtetet palë, përkundrazi, e lë në diskrecionin e tyre që të vendosin në legjislacionin e brendshëm rregulla të një spektri më të gjerë.

Tortura dhe çdo trajtim çnjerëzor e degradues janë të ndaluara sipas të drejtës ndërkombëtare për të drejtat e njeriut dhe të drejtës ndërkombëtare penale. Ndalimi i torturës dhe trajtimeve poshtëruese e degraduese gjen pasqyrim të plotë në shumicën e traktateve ndërkombëtare. Detyrimi për të mos iu nënshtruar torturës apo keqtrajtimit është një rregull i së drejtës ndërkombëtare zakonore dhe se ndalimi i torturës përbën një normë të pakundërshtueshme.²

Ndalimi i torturës në kuadrin e sanksionimit të të drejtave të tjera të njeriut në aktet ndërkombëtare përbëjnë një garanci për qytetarët jo vetëm ndaj abuzimeve shtetërore, por edhe ndaj abuzimeve të individëve. Aktet ndërkombëtare dhe jurisprudenca e zhvilluar në këtë drejtim e kanë lidhur të drejtën për të mos ju nënshtruar torturës dhe keqtrajtimit, me detyrimin e shtetit për të siguruar mbrojtje nëpërmjet masave legjislative ose masave të tjera kundër torturës apo keqtrajtimit nga individët. Qëllimi i dispozitave që ndalojnë përdorimin e torturës është mbrojtja e dinjitetit dhe integritetit fizik e mendor të individit. Ndaj është detyrë e çdo shteti palë në këto marrëveshje ndërkombëtare të ofrojë për këdo mbrojtje nëpërmjet legjislacionit dhe masave të tjera që mund të konsiderohen të nevojshme kundër veprimeve të ndaluara nga aktet ndërkombëtare, “...pavarësisht nëse shkaktohen nga njerëz që veprojnë në kapacitet zyrtar, jashtë kapacitetit të tillë zyrtar ose në kapacitet privat”.³

4. Krahas këtij trajtimi doktrinar dhe evolutiv që vihet re në jurisprudencën ndërkombëtare argumente tepër të rëndësishme për të konkluduar për zgjidhjen e çështjes konkrete gjenden edhe në praktikën e Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut. Në çështjen *A kundër Mbretërisë së Bashkuar*, ajo konkludon se “detyrimi i shteteve anëtare nga neni 1 i Konventës për t’i siguruar kujtdo që është nën juridiksionin e tij të drejtat dhe liritë e shprehura në Konventë e kombinuar së bashku me nenin 3 të saj, i kërkon shteteve anëtare të marrin masa të përcaktuara për të siguruar se individët nën juridiksionin e tyre nuk janë subjekt i torturës apo keqtrajtimit çnjerëzor degradues duke përfshirë edhe keqtrajtimet e kryera nga individët privatë”.⁴ Pikërisht bazuar mbi një konkluzion të tillë, dështimi që mund të vihet re në ligjet e brendshme të shteteve të ndryshme për të siguruar një mbrojtje adekuate përbën shkelje të nenit 3 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.⁵

Nisur nga kjo analizë me karakter interpretues, bazuar edhe në doktrinën e së drejtës

¹ Ismet Elezi, E drejta Penale, Pjesa e posaçme faqe 71, botim i Shblu, Tiranë 2002.

² Shih më gjerë Komentin e përgjithshëm 24 të Komitetit për të Drejtat e Njeriut të P.D.C.P.

³ Shih për më gjerë, Komentin e Përgjithshëm 20, para.,2 të Komitetit për të Drejtat e Njeriut të P.D.C.P.

⁴ A. v. Mbretërisë së Bashkuar, para 21.

⁵ Kjo gjykatë në një çështje analoge ka nënvizuar se “përgjegjësia e shtetit... mund të jetë kur kuadri ligjor dështon për të siguruar një mbrojtje adekuate ose kur autoritetet dështojnë të marrin masa të arsyeshme për të shmangur rrezikun e keqtrajtimit kur e dinin ose duhet ta dinin këtë rrezik.”. Mahmut Kaya. v. Turqisë, para 115.

ndërkombëtare, Gjykata Kushtetuese konkludon se për sa kohë që ndalimi i torturës dhe keqtrajtimi është përcaktuar si një e drejtë njerëzore dhe përderisa të drejtat e njeriut janë konsideruar si të pandashme, të patjetërsueshme e të padhunueshme, çdonjeri ka të drejtë për të mos iu nënshtrohet torturës apo keqtrajtimeve, pavarësisht se ai është në duart e një zyrtari publik apo të një individi. Detyrimi i shteteve palë në marrëveshjet ndërkombëtare për të respektuar e siguruar ndalimin e torturës dhe keqtrajtimit konsiston jo vetëm në detyrimin e shtetit për të mbrojtur shtetasit e tij nga kryerja e torturës apo keqtrajtimit nga zyrtarët publikë, por edhe në detyrimin për të marrë masa për t'i mbrojtur njerëzit ndaj akteve të torturës apo keqtrajtimit të kryer edhe nga individë.

Nga sa argumentuam më lart, Gjykata Kushtetuese arrin në përfundimin se kërkesa e Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë për shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të neneve 86 dhe 87 të Kodit Penal është e pabazuar dhe për rrjedhojë duhet rrëzuar.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, duke u bazuar në nenin 131 shkronja “a” të Kushtetutës, si dhe në nenin 72 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, njëzëri,

VENDOSI:

- Rrëzimin e kërkesës.
- Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.